

Iz Jugoslavije.

Zakon o osnovnih šolah — predložen ministrskemu svetu. Izpremembe z ozirom na izjednačenje zakonov. »Narodna Prosveta« poroča: Po obaveštenju, koje smo dobili projekat zakona o narodnim školama biće ovih dana upućen Ministarskom Savetu, koji će ga potom sprovesti Narodnoj Skupštini. Pošto je ovaj projekt morao biti saobražen zakonima o centralnoj upravi u administrativnoj podeli zemlje, to su u njenom u tome smislu učinjene izmene, koje ni ukoliko ne meniju načela na kojima je ovaj projekt izrađen.

Predlog zakona o civilnih državnih nameščencih. Na širši odborovi seji O. Z., ki je bila dne 24. maja t. l., je pošlo podpredsednik Dovžan, da je zvezdel v Beogradu na merodajnem mestu, da namerava spraviti zakon o civilnih državnih nameščencih že prvega julija pod streho in sicer brez vseh izpremememb. Vlada je naziranja, da je uradništvo že dovolj vplivalo na obliko zakona, da se je predlog izdelal s sodelovanjem osrednjega saveza. Trdote, ki se bodo pokazale po sprejetju, se bodo omilile z noveliranjem.

Iz tehničnih ozirov smo morali nekrolog pok. ravnatelja Nerata postaviti na četrti stran, ker smo ga hoteli priobčiti skupno v eni številki in neokrnjenega.

Oj, Poljane, kraj nesrečnega imena! Kunštni krajni šolski svet Poljane pri Toplicah je v svoji seji, dne 27. maja 1922, dve uri razmotril vprašanje: Ali naj učitelj ali šolska postrežkinja odpira šolska okna in zrači šolsko sobo po pouku? Posebno »prečastiti« je zahvaloval od šolske voditeljice, naj mu pribriča šolski zakonik, da bo prepričal Končavarje črno na belem, da je učitelj v Poljanah obsojen po pouku zračiti šolsko sobo. Res bi bilo treba železne metle in cunjo v roke, da se izmede take ljudi, ki z svojimi »duhovitim« možgani mečejo gnilobo in neumnost na vso inteligenco! Sicer bi se morda pogorno v tem slučaju sklenil kompromis med šolsko voditeljico in »prečastitim«: Kadar bo »prečastiti« pometal in zračil poljansko cerkev, takrat bo to delo v šoli vršila šolska voditeljica.

Na uspomenu blagopokojnoj † Idi Trampuž — učiteljici. (Iz Istre.) Satrvene teškom i dugotrajnom bolju ugasnuše (u Ljubljani) za uvijek vedre oči naše nezaboravne drugarice Ide Trampuž, učiteljice u Opatiji. Ona, dika i ponos roditelja svojih, idealista našeg zvanja, preselila se je u cvatu svog života u vječnost. — Posvetivši se trnovitom učiteljskom zvanju počela službovati 1916. godine i to najprije u Pazinu, a zatim u Opatiji. Provvidnost božja postavila ju je u naš cvjetnjak na Jadranu, da tu njeguje nježne cvjetiče, što ih sudbina baci u ratje — nemilom neprijatelju... Ona je grijala te cvjetove kad im je mrz prijetio, žarom svoga srca, a kad im je sunčana žega zaprijetila orosila ili je svojim suzama. Taj prerano ugasli život, bio je posvećen neuornome radu: radu — što je nadilazio njezini tjelesnu snagu. Pomoći i utjehu u bolesti tražila je kod roditelja u Ljubljani, gdje joj eto 19. svibnja smrt prekinula za uvijek nit tužnoga života. Naša izmčena Istra plaće nad tim nenaknadivim gubitkom... Srca naša su se širila zanosom, kad smo se mogli jošte nadati, da će joj se povratiti toli željena snaga, da ponovno stupi u naš krug, te da nas pomogne povesti prema ciljevljima, koje svakidašnjost ne može da razumije. Gojili smo nadu i varali se... andeo smrti

V teh, dokaj ugodnih političnih okolišinah so bili sklicali malo let pred 1. 1870. kranjski (ljubljanski) učitelji prvi kranjski učiteljski zbor, iz katerega se je izčimlo kranjsko učiteljsko društvo, vse s pristojm slovenskim značajem. Kranjsko učiteljsko društvo je svoj delokrog razširilo na vse slovenske pokrajine in se prevelilo v Slovensko učiteljsko društvo (v letih 1869., 1870. ali 1871.).

K občemu zboru tega društva so se prvotno vabili seveda le udje. A leta 1872. se je vrli odbor tega društva ohrabil in sklical in zabil slovenske učitelje iz vseh slovenskih pokrajin. Ta prvi splošni zbor slovenskih učiteljev se je vršil v Ljubljani 24. in 25. septembra. Vodil ga je takratni prvak slovenskega učiteljstva Andrej Praprotnik. Njemu so zvesto stali na strani vrlji ljubljanski učitelji, n. pr. Tomšič, Močnik, Gerkman, Belar in drugi. Stegnar iz Idrije. Govekar z Iga, pisec teh vrstic (iz Lutomera). Z ozirom na velik uspeh, ki ga je imel ta prvi splošni zbor slovenskih učiteljev, smemo letos slovenski učitelji ta dogodek praznovati

presadi je u ljepši i bolji život nego joj ga je mogla pružiti dolina suza, zlobe i prevara... Sudbina joj nije dozvolila, da se povrati na sinje more, na prekrasnu obalu našeg Jadrana, što ga je toli silno ljubila. Čitavo vrijeme njezine bolesti bilo je napunjeno najvećom tugom: zemlja, gdje je radila, zemlja, kojoj je žrtvovala i zdravlje i život svoj nije se a ma ničim zauzimala za nju... te ju u najodsudnjim trenucima otpustila iz službe. Tako rade ovdejne oblasti s našim ljudima. U svoju svrhu, za svoju politiku bacaju na golu cestu sve — što je naše, ne pitajući se, hoče li tkogod odmah makar i poginuti. — Tebi pak, zlatna dušo, što si nam bila i mila i draga, tebi, što si bila iskrena prijateljica naše mladeži, u čiju korist si kroz 5 godina neumorno radila, bio ti time položen skroman spomenik. Oslobodena si mučnog života, oslobodena si duševnih mučnega, što si ih videla i gorko snašala proganjanjem sa strane naših narodnih protivnika. Tužna Istra blagoslovje tvoje neprocjenjive vrline. Valovlje sinjeg Jadranu šumilo ti vjekovječne slavospjeve. Naša srca plaču za tobom neutješljivom bolešću, predraga, preblaga, nezaboravna naša Ido... mnogo vrlo mnogo ćemo si reći nad zvjezdama. — Počivaj slatko i bila ti lahka slovenska zemljica, koju si toli žarko ljubila, a vječna spomen ostati će u grudima mladeži, drugova i družica tvojih!

Učitelj in stanovanjska beda. Dosti je učiteljev, ki so imenovani za Ljubljano, a ne morejo dobiti stanovanja. Pri stanovanjskem uradu pa — glejte — dajejo take nasvete: »Poščite si stanovanje sami in potem to semkaj naznante«. In če rečeš: »Poizkusil sem to že na razne načine, pa zaman«, reče se ti: »Potem je izključeno!« Grozna beseda je to, ki jo morajo slišati starši, ki imajo nadarjene otroke za v šolo, pa jim ne morejo pomagati. In lasje se ti ježe, ko bereš v časopisu inserat, kjer se ponuja stanovanje taki stranki, ki je zmožna najemnino plačati kar za 10 let naprej. Ali: Stanovanje z dvema sobama dobi, kdor mi preskrbi 25 tisoč Din proti dogovoru (aha!) Ali ni to oderuštro? Ali ni to nesramnost! In tako počenjanje trpi stanovanjski urad, trpi državno pravdinstvo! To boli človeka, ki ima še količaj poštenja v sebi. In ti, ubogi učitelj, ker nimaš na razpolago 100 tisoč krom, moraš slišati: »Je izključeno!« In če naposled viši šolski svet učna mesta takih nesrečnih učiteljev razpiše?! No, dober človek je prepričan, da viši šolski svet tega ne stori. S tem bi zavrgel vse razloge, ki so ga vodili pri oddaji teh mest starejšim osebam, ki imajo otroke za v šolo in vrata bi se odprla mladim samcem, ki vedno dobe kako sobico. Kaj nam je storiti? Kdo nam ve kaj svestovati? Kdo nam hoče in more pomagati? Da nam bi pomagali brezršni bogataši, to je izključeno. — J. F.

Ustanovni občni zbor učit. društva za okraj Dočna Lendava se ne vrši 17. t. m., ampak 18. t. m. v nedeljo ob 10. uri z objavljenim dnevnim redom v Turnišču.

Zborovanje Tržiškega krožka v Št. Janžu je preloženo z že napovedanim dnevnim redom na soboto dne 17. junija t. l.

Maturante 1897 iz učiteljišča v Mariboru vabim, da izrazijo svoje mnenje o morebitnem sestanku. Ker nas je malo, kazalo bi tudi priklopiti se prihodnje leto letniku 1898. — ako nas ti sprejmejo. — J. Klemenčič, Pobrežje pri Mariboru.

Stična na Dolenjskem. Dne 27. maja je napravila šolska mladina iz

kot jubilej učiteljskih slavnosti: kajti takratni učiteljski list »Slovenski učitelji« (Maribor) je po pravici o njem pisal:

»V zgodovini slovenskega ljudskega šolstva bo 1. zbor vseh slov. učiteljev v Ljubljani z zlatimi črkami zapisan, ako ga bodo nepristranski možje sodili. In to zaslubi ta zbor po vsej pravici: kajti spolnil je vse teriatve, katere je od njega zahtevalo vse slovensko učiteljstvo, vsa slovenska mladina, ki se sama ne zna in ne more potezati za svojo korist. Prvi slovenski učiteljski zbor potegnil se je za eno naivsetejiši pravic slovenskega naroda, za jezik njegov, da se mu ohrani v šolah negovih, in pognal se je za važni stan, pravzaprav za najvažnejši stan v človeški družbi, za učiteljski stan, ki naj se ne samo ohrani, ampak tudi pomnoži in okrepi.«

Ti dve terjatvi ste bili bistveni in glavni točki v zboru slov. učiteljev, ki se izmed vseh obravnav svetite kot dve bliščiči zvezdi, oblikujajoč Slovencev boljšo prihodnost.

Smarja pri Ljubljani in ne iz Šmartnega izlet, kakor je bilo zadnjič pomotoma poročano.

Podpisani naznanja vsem cenjenim tovarišicam in tovarišem, ki reflektaajo na dan uredne konference v Ribnici, 22. t. m. na skupno kosilo, naj to javijo na podpisani naslov, ki poskrbi, da bodo dobro in točno postreženi. — Ravnateljstvo meščanske šole v Ribnici. — A. Mervič, ravnatelj.

Učiteljice! Pesnica — prva železniška postaja od Maribora proti severu. Pol ure od Pesnice ljubka župnija — Jerenina v Slov. goricah. Prošnje do 25. junija 1922 na kraj. šol. svet Jarenina. Prosto stanovanje.

Vabilo k javni produkciji, ki jo priredi Zavod za slepe v Ljubljani s svojimi gojenci v Novem mestu v čitalnici dne 10 junija 1922, v Kranju v dvorani Ljudskega doma dne 16. junija 1922, v Ljubljani v filharmonični dvorani dne 19. junija 1922, v Celju v dvorani Narodnega doma dne 24. junija 1922. Spored: 1. Kratko predavanje v slepstu. 2. E. Adamič: a) V goro. Otroški zbor. b) Solnčce. Otroški zbor. 3. I. Kiferle: Slov. narodne pesmi. Citre. 4. R. Kreutzlin: Otroška igra. Klavir. 5. Deklamacija. 6. P. H. Sattner: Opomin k petju. Mešan zbor. 7. A. Andel: Kolo. Mešan zbor. 8. F. Ferjančič: Rožic ne bom trgal. Meš. zbor. 9. P. Schuhmacher: Scherzo. Štiročno. Klavir. 10. F. S. Vilhar: Proljetni zvuci. Mešan zbor. 11. St. Premrl: Zdravica. Mešan zbor. 12. Dr. Schwab: Dobro jutro. Pev. valček. Mešan zbor. 13. J. Haydn: Sinfonija I. del. Štiročno. Klavir.

Zavod za slepe priredi s svojimi gojenci javno produkcijo 13. junija t. l. ob 20. uri v dvorani Ljudskega doma v Kranju. Producija ima namen vzbudit v inteligenci in ostalem občinstvu zanimanje za slepstvo. Zato pričakujemo obilne udeležbe zlasti od strani ondotnega učiteljstva, ki naj privede s seboj tudi svoje znance. Pred produkcijo je kratko propagandno predavanje o slepstu.

Vabilo. Prva mestna dekliska šola pri Sv. Jakobu priredi dne 11. junija 1922 ob 11. uri dopoldne »Matinejo« s telovadbo in petjem v prid »Dječjega doma« v veliki dvorani hotela »Union«. Svira godba na lok. K obilni udeležbi vabi se posebno učiteljstvo, starši in šolska mladina. Vzpored: 1. Petje: »Bože pravde«. Narodne pesmi: a) »Hribci pojazite se«, b) »Perice«, c) »Rasti mi«, d) »Pa po Kranjskem«. 2. Telovadba: Vaja z obročki. 3. Petje: e) »Od dakle si momo?« f) »Na obali«, g) »Oj Korano«. 4. Telovadba: Dve prosti vaji. 5. Petje: h) »Slovensko dekle«, i) »Tiha luna«, j) »Slovenec, Srb, Hrvat«. 6. Telovadba: Dve rajalni vaji.

Popravek. Pri razpisu služb okr. šol. v Mariboru v 22. štv. »Učiteljskega Tovariša« se ima 1. točka pravilno glasiti: Fram, petrazrednica, služba za učitelja ali učiteljico. — Razpisana je le e na služba in ne dve.

Vestnik učit. ženskih ročnih del.

ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITE LJICE.

(Piše: R. S.)

(Dalje)

Pouk v ž. r. d. se začenja s kvačjanjem. O kvačjanju mnogi trde, da je nepotrebno, posebno tuneškim motivom se odreka praktičnost. Sploh se smatra kvačjanje kot tuje, nam vsiljeno r. d. Izvor in starost te tehnike se nista mogla s preciznostjo dognati. Šele pred nekaj desetletji so našli pri izkopavanju koptičkih

Mi spoznamo za Slovence dva faktorja, od katerih je zelo odvisna njih boljša ali slabša bodočnost. Ta dva faktoria sta, kakor sino že omenili: slovenski jezik in slovenski učitelji v slovenskih šolah. In če se dalje premislimo, vidimo, da je naposled vse le v enem faktorju združeno, da pride vse le na slovenskega učitelja. Zlasti v sedanji dobi, pri sedanjem vladaju ležeče je po večem ves karakter šole na učitelju. Če učitelj ne ljubi svojega naroda, če noče ravnati na njegovo korist, če je brezvesten — hitro lahko uniči slovenski značaj šole, in ni se mu batiti kaže graje od strani svojih prednikov, kateri po večem še to odobrile. In če so šolski predniki tudi za slovensko šolo, so največkrat predobili, da bi tako početie učiteljevo grajali.

Brez malo izjem je po vseh slovenskih deželah šolstvo popolnoma v rokah učiteljskih, in le na učiteljih je, kako lice in kako jedro imajo slovenske šole, ali so doobrone boli nemškim, laškim ali slovenskim šolam, ali pa da so čisto slovenske šole.

grobov kvačkane predmete iz 5. stoletja. Zaslediti se pa ni moglo če so bili Koptom sprejeli vero. Po Evropi se je razširilo sprejeli vero. Po Evropi se je razširilo kvačkanje še začetkom 19. stoletja. Razvilo pa se je skoro v vsaki deželi drugače, na podlagi drugih motivov. Pot v šolo mu je odprla njegova vzgojna sila. V sestavi začetnih vzorcev je najbolj sorodno, nekako nadaljevanje Fröblovih del za otroške vrtce. S črtami in ploščicami zida razne geometrične podobe, okrašene z ornamenti. Iz kaosa, ki vlada v mladih glavici izloči lepe rede in vrste. Ob jednem omogoči na lahek način zadobiti spremnost pri zadelovanju niti. Tehnika kvačkanja je najlažja, tedaj neka lestva, po kateri dospe učenka do spremnosti in umevanja drugih tehnik r. d. Deklica, ki zna kvačkati se prav hitro in lahko nauči pletenja, klekljanja itd. Kvačkanje ne zahteva od otroka še toliko znanja v računstvu kakor pletenje, zato je uvedeno in primerno za najnižjo stopnjo.

Praktičen domen pa ni manjši.

V sedanjih, za ročno delo tako strašnih časih se je praktičnost tega predmeta obnesla. V vasi, v hribih redijo ovce, predajo volno. Iz nje izdelujejo ne samo nogavice, ampak tudi s tuneško zaniko kvačkane nedreče, lepe in trpežne rute, spodnja krila, še celo odej za postelje so se že lotile pridne deklice. Umne izdelovalke spravljajo svoje izdelke tudi v promet. Videla sem, da prodajajo v mestu rute po tisoč krom komad, jopicice pa po 400—500 K. Vse to ročno delo ima svoj temelj na tamošnji osnovni šoli. Šola je bila mnogo let brez učiteljice. Takrat ni nikje delal in nikje ni znal delati omenjenih predmetov. Ko je došla učiteljica je r. d. dobito tako trdne korenine, da si tam vsako dekle redi (odplača) do dovoljenje z delom) svojo ovco. V naši državi se redijo zraven goveda po eno ovco le radi velike dragocenosti volne, kot varhinja proti mrazu. Sai se da iz nje izdelati neštevilno mnogo oblačilnih predmetov. Mislim tedaj, da ne kaže opustiti kvačkanja na osnovni šoli. Popolniti bi se pa še moral pouk, spraviti v zvezo z računstvom in risanjem. V sposobiti bi se morale učenke, da znajo čitati in posneti vzorce iz knjig, ki bi se morale uvesti v šolo, ker bi se stem pridobilo, prihranilo mnogo dragocenega časa, deklice bi pa delale boli samostojno.

Književnost in umetnost.

JEDNA ANKETA. »SRPSKI KNJIŽEVNI GLASNIK.«

(Nastavak).

Dragiša Lapčević (Beograd). Razgovori koji treba da dovedu do sporazuma moraju se, dakle, otpočeti na bazi materijalnih, ekonomskih uslova i potreba pojedinih krajeva. Kad se oni, t. j. ti uslo